

HISTORISCHE VAARDIGHEDEN

CONTINUÏTEIT EN VERANDERING HERKENNEN

Er zijn een aantal momenten in de geschiedenis waarop samenlevingen compleet zijn veranderd. Voorbeelden daarvan zijn de komst van de eerste landbouw in de prehistorie en het ontstaan van de eerste steden in de oudheid. Maar ook de komst van een industriële samenleving, als gevolg van de Industriële Revolutie, betekende een verandering van de bestaande orde. Toch veranderde niet alles; veel bleef namelijk hetzelfde (continuïteit). In deze opdracht is het aan jou de taak verandering en continuïteit te herkennen in tekstbronnen, ofwel: wat veranderde er en wat bleef hetzelfde?

Lees de vier bronnen en geef aan:

- of er in de bron sprake is van continuïteit of verandering en;
- wat er dan hetzelfde bleef of veranderde.

bron 1 – Andrew Ure verzette zich tegen mensen die kritiek hadden op de industriële samenleving. Hij schreef hierover in 1835:

‘Gezien de geweldige groei van de industrie en de rijkdom die ermee gepaard gaat, is dit eiland superieur geworden aan andere beschaafde landen, die het dan ook met jaloerse bewondering bekijken. Deze superioriteit wordt echter door veel invloedrijke personen uit onze samenleving in een ander licht geplaatst en zelfs afgewezen omdat zij een bron zou zijn van vele misstanden onder ons volk, en een bron van revolutionaire woelingen. Deze kritiek zal altijd blijven aanhouden.’

---

bron 2 – in een tijdschrift schrijft een historicus over de Industriële Revolutie:

‘De aantrekkingskracht van de fabrieken in de steden bracht zo’n grote stroom van mensen naar de stad op gang dat steden al snel uit hun voegen barstten. Aan het begin van de negentiende eeuw woonde in Engeland zeventien procent van de bevolking in een stad van twintigduizend inwoners of meer. Aan het eind van de eeuw was dat al 54 procent. Hier werkte de hele familie in de fabriek voor het gezinsinkomen, zoals dat voorheen niet anders gebeurde op het platteland.’

---

bron 3 – arts Thomas Percival onderzocht de verschillen in sterfte tussen steden en dorpen. In 1789 stelt hij:

‘In de omringende parochies sterft maar 1 op de 56 inwoners, terwijl dat in Manchester 1 op de 28 is. Het verschil in gezondheidstoestand tussen de stad en het omringende platteland is te groot geworden. Onze verbazing moet zelfs nog toenemen als we bedenken dat beide groepen inwoners in een gebied leven met hetzelfde klimaat, hetzelfde soort werk uitvoeren en voorzien worden van voedsel dat van dezelfde markten komt. De verbazing slaat echter in bezorgdheid om, als men ziet wat de verwoestende uitwerking is van de verkwisting en ongeremdheid van de stedelijke bevolking en de vernietigende invloed van de smerigheid en verrotte lucht op de levensduur.’

---

bron 4 – Friedrich Engels beschrijft in 1845 misstanden die een ongunstig effect op de levensverwachting in de Engelse fabriekssteden hadden:

‘Dat de arbeiders veel drinken is niet anders te verwachten. Vooral de laatste jaren is het verbruik sterk toegenomen: in 1823 werd in Engeland over 1.976.000 gallons brandewijn accijsrechten betaald en in 1837 was dit, met 7.875.000 gallons, verviervoudigd. Door de bierwet van 1830, die de oprichting van bierkroegen vergemakkelijkte, werd de drankzucht bevorderd. De kroeg werd nu bij iedereen voor de deur gebracht. Bijna in iedere straat vind je meer van zulke bierkroegen.’
